

Tunnustuksettomia seremoniatiloja hautajaistilaisuuksiin

Vainajan katsomusta kunnioittaviin uskonottomien hautajaisten järjestämiseen tulee olla käytettävissä niihin soveltuvia tiloja. Yhä useammat vainajat ovat muita kuin evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä. Yhdenvertaisuus ja uskonnonvapaus edellyttävät, että erilaisia ei-kirkollisia hautajaistilaisuuksia varten julkiset palvelut alkavat tarjota vuokrattavia tunnustuksettomia, monikäyttöisiä seremoniatiloja. Näiden tilojen saatavuuden parantuminen kuuluu luontevasti hyvinvointialueiden tehtäväkenttään. Sairaaloiden nykyiset hiljentymishuoneet eivät voi vastata tähän tarpeeseen kuin pieneltä osin.

Kuolemantapauksen aiheuttamasta järkytyksestä huolimatta lesken tai lähiomaisten pitää järjestää hautaus nopeasti ja hoitaa monia asioita, joihin liittyy byrokratiaa. Siksi sosiaalitoimen on myös järjestettävä neuvontaa ja tarvittaessa autettava asioiden hoitamisessa, alkaen kriisipäivystyksestä. Psykososiaalisen tuen ja palveluiden järjestäminen stressaavan tilanteen terveydellisten riskien ehkäisemiseksi on osa lakisääteistä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa.

Suomalaisessa hautauksen tapakulttuurissa vainajalle jätetään jäähyväiset arkun luona. Tähän tarvitaan seremoniatilaa. Kirkollisissa hautauksissa kyse on siunaustilaisuudesta kirkossa tai kappelissa. Uskonottomissa siviilihautajaissa kyse on saattotilaisuudesta, jossa vainajan ruumis on läsnä arkussa ennen hautausta tai tuhkaukseen jättämistä. Pienimuotoisena se voi tapahtua sairaalan potilas- tai hiljentymishuoneessa. Myöhemmin pidettävään muistotilaisuuteen on runsaasti pitopaikkoja, mutta saattotilaisuuksiin ei.

Hautaustoimilaki on antanut yleisen hautaustoimen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien tehtäväksi. Hautaustoimilaki ei käsittele hautajaistilaisuuden järjestämiseen liittyviä tilakysymyksiä. Saattotilaisuuksien tilatarjonnan parantaminen on sosiaali- ja terveydenhuollon toimialaan kuuluva asia, jonka hoitaminen käytännössä kuuluu hyvinvointialueille.

Julkisen vallan palvelujen tulee tarjota tunnustuksettomia seremoniatiloja hautajaisten saattotilaisuuksien järjestämiseen. Tilojen tulee olla monikäyttöisiä siten, että niissä voidaan järjestää niin uskonottomien siviilihautajaisten saattotilaisuuksia kuin monien eri uskontokuntien seremoniaperinteen mukaisia hautajaistilaisuuksia. Tilojen kysyntä kasvaa lähivuosina yhteiskunnan maallistumiskehityksen sekä monikulttuurisuuden edistyessä.

Läheisten hyvinvointi ja vainajan katsomuksen kunnioittaminen

Julkisen vallan ei pidä hyväksyä, että henkisesti raskaassa, stressaavassa tilanteessa olevia ihmisiä syrjitään hautajaisten järjestämisessä vakaumuksen perusteella. Yhdenvertaisuuden vuoksi hautajaisten järjestämisedellytyksiä tulee olennaisesti parantaa, mikä tukee haavoittuvassa asemassa olevien läheisten henkistä ja fyysistä hyvinvointia. Julkisen vallan tulee käytännössä tukea ja luoda edellytyksiä sille, että hautauksissa vainajan katsomusta voidaan kunnioittaa hautaustoimilain edellyttämällä tavalla.

Kaikille sopivien tunnustuksettomien, monikäyttöisten seremoniatilojen järjestäminen ei-kirkollisiin hautajaistilaisuuksiin on julkisten palvelujen tehtävä. Se kuuluu sosiaali- ja terveydenhuollon piiriin ja hyvinvointialueiden tehtäväkenttään. Kyse on paitsi yhdenvertaisuudesta myös poikkeuksellisen kuormittavassa tilanteessa olevien ihmisten tukemisesta. Se edistäisi hyvinvointia ja terveyttä sekä ehkäisisi uusien ongelmien puhkeamista. Sairaaloiden nykyiset hiljentymishuoneet eivät voi vastata tähän tarpeeseen muutoin kuin pieneltä osin.

Tilakysymystä ei ole kohtuullista yrittää säilyttää ei-kirkollisen kansalaisyhteiskunnan tehtäväksi. Hautaustoimea harjoittavat yhdistykset ja muut yhteisöt eivät saa osuuttaan valtion hautaustoimeen tarkoitetusta tuesta.

Seremoniatilojen tarjontaa pitää parantaa, jotta hautaustoimilain säätämä vainajan katsomuksen kunnioittaminen voidaan turvata. Hyvinvointialueilla ei ole syytä jäädä odottamaan hautaustoimilain uusimista, vaan keskittyä hautajaisten seremoniatilakysymyksen käytännölliseen selvittämiseen ja ratkaisemiseen lähtien omista lähtökohdistaan, ihmisten sosiaalisesta ja terveydellisestä hyvinvoinnista ja niiden edistämisestä, perustuslain yhdenvertaisuuden periaatteita kunnioittaen.

Psykososiaalisen tuen palveluiden järjestäminen on osa lakisääteistä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa. Henkistä tukea tarvitseville potilaille ja heidän läheisilleen oltava tarjolla uskonnollisesti neutraalia ammatillista apua. Kuolemantapauksen jälkeen hyvinvointialueilla tulee olla riittävät resurssit tarvittavan henkisen tuen antamiseen, alkaen kriisipäivystyksestä.

Kun kuoleman jälkeiseen asioiden hoitamiseen liittyy paljon byrokratiaa, jonka leski tai lähiomaiset saattavat kohdata valmistautumatta, sosiaalitoimen on järjestettävä neuvontaa ja tarvittaessa autettava asioiden hoitamisessa stressaavassa tilanteessa.

Keski-Uudenmaan Vapaa-ajattelijat ry
Kari Ranta
puheenjohtaja